

tiðindablaðið

Útgevandi: p/f sosíalurinn

Ábyrgðarblaðstjóri: Jan Müller

Politiskur- og fyrirtaksblaðstjóri: Krisjan Dahl

Bláðölk: Hogni Djurhuus, Dagny Joensen og Jóhann Mortensen

Uppseting: p/f sosíalurinn. Prent: p/f pressan 1981

sosíalurinnArgjavegur 26
Postsmoga 76,
3800 Tórshavn
telefon 11820

Fritíðarlønin og afturhaldsskipanin

HJÁ TEIMUM, sum fáa fritíðarløn ella fritíðargjald seinast í apríl ella fyrst í mai, kann hetta fáa stóran týðning fyrri, hvussu mikið verður afturhildið fyrri skatt teir næstu sjei til átta mánaðarnar. Hesi verða afturhildin fyrri munandi størri upphæddir enn tey veruliga eiga at gjalda.

NØKUR HAVA fingið fritíðarlønina útgoldna saman við lønini gjøgnum alt árið. Onnur hava fingið sína fritíðarløn ella fritíðargjaldið uppá 1 1/2 pst. áðrenn 1. apríl. Uppaftur onnur nýta tey sonevndu fritíðarmerkin. Fritíðarmerkin verða útgoldin uttan um afturhaldsskipanina. Hjá øllum hesum fær fritíðarlønin og/ella fritíðargjaldið onga ávirkan á hvussu mikið verður afturhildið fyrri skatt nú eftir 1. apríl.

EFTIR ERU SO tey, sum ávíkavist fáa fritíðarløn ella fritíðargjald seinast í apríl ella fyrst í mai. Her verður stóðan tann, sum vit eisini vístu á í oddagrein blaðsins hós-dagin, at ein løntakari, sum umframt eina lön uppá 11.000 kr. í apríl eisini fær 11.000 kr. í fritíðarløn fyrst í mai, verður settur í skatt út frá eini ársinntøku uppá 264.000 kr. hóast veruliga ársinntøkan ikki verður meira enn slakar 150.000 kr.

VERULIGA eigur hesin skattgjaldarin at rinda 38 til 40 pst. í skatti. Men orsakað av fritíðarlønini, verður hann settur í skatt út frá eini ársløn uppá 264.000 kr. og hetta førir til, at 50 pst. av lønini verður afturhildin fyrri skatt teir fyrstu mánaðarnar. Hetta er ógvuliga órættvíst í mun til tey, sum hava fingið fritíðarlønina ella fritíðargjaldið uttan um afturhaldsskipanina. Ikki tí, hesi skulu geva

oddagrein

fritíðarpeningin upp tá árið er úti, men tá kemur hann bert við í ta samlaðu uppperðina fyrri árið.

UMBODINI fyrri javnaðarflokkkin spurdu í vikuni landsstýrið, hví ávísingarnar ikki verða identifiseraðar, soleiðis at ein vikuløn verður roknað sum ein vikuløn, ein mánaðarløn sum ein mánaðarløn, ein avrokning fyrri part í veiðu fyrri ta tíð túrurin hevur tikið, ein fritíðarløn ella eitt fritíðargjald sum ein ávísing eina ferð um árið. Tað bar ikki til hjá landsstýrinum at svara hesum spurningum. Vit hava kortini varhugað av, at tað passar peningastovnunum best, at skipanin byggir á tey sonevndu 10-daga skeiðini og at ávísingarnar ikki verða identifiseraðar.

TAD ER heilt burtur úr vón og viti, at skattgjaldarar skulu verða so ymiskt viðgjördir, sum talan er um í sambandi við fritíðarpeningin. Tað verður rættuliga stóru munur á teimum sum hava fingið fritíðarpeningin áðrenn 1. apríl og so teimum sum fáa fritíðarpeningin eftir 1. apríl.

Á TINGI hava umboðini fyrri javnaðarflokkkin mælt til, at slíkar broytingar verða gjörðar í lógini um skiftisreglur, at øll fritíðarløn, sum verður útgoldin í 1984, verður hildin uttan fyrri afturhaldsskipanina. Tá verða allir skattgjaldarar viðgjördir eins í sambandi við fritíðarpeningin.

AT TANN kumulativa skattskipanin í sjálvum sær er órættvíst serstakliga móti lág- og miðalinntøkunum er so ein onnur søk. Tað er ikki lóttverk at broyta sjálva skipanina. Men spurningurin um fritíðarpeningin kann og eigur at verða loystur nú beinan vegin.

Málmannamál málfólk og vit óhepnu málbrúkarar

Nú hava føroysk «mál-fólk» skipað fyrri einum lögvatiki, einum «áhuga-verdum tiltaki málinum til frama». Orð og myndir: Jan Müller. Meir ella minni vælvald orð. Og myndir av monnum, ið stilla seg upp sum teir einastu ið duga at tosa føroyskt. Fjöldin skal eftir øllum at døma halda kjaft. Tí føroyingar duga ikki at tosa.

Har hittast so «mál-fólk» og tíðindafólk. Guð sigi mær hvat eitt «mál-fólk» er. Kann Jan Müller greiða mær frá tí? Lesur tú viðari í reportasjuni í Sosialinum 31. mars, so snýr tað seg um fólk, ið taka «óheppið mál» til eftirtektar. Her skulu so nakrir pávar siga fjølmiðlunum, hvørji eru heppin ella óheppin í málbrúki, og við at síðla skitti frá frukt skulu vit so iðka talifræls-ið við at siga hvør ið ikki eigur at hava rætt at hugsa, skriva og gera seg galdandi.

Teir niðuravduð pávarnir av Skarði, Poulsen og so viðari, teir hava sitt uppi á tí turra. Teir hava, saman við Landslæknafilogiini, forbronglað føroyskan málburð og gjørt hann til eitt frimúrarkirksemi. Fjöldin dugir ikki at tosa. Ikki eru teir sjálvir so heppin. Einaferð segði Jóhan Hendrik: tað eitur ikki lissur, tað eitur tveingir! Har kom hann til kort, sum danir siga. Tí «lissur» er ikki danskt, tað er ikki til á øðrum máli enn føroyskum. «Tveingir» hevur heilt aðra týðing. Tveingir fara upp eftir legginum í føroyska búnanum, og kann ikki nýtast um lofríðskógvar ella svartaskogvar. Ergo: Lissur er føroyskt.

Paranoidi angistin fyrri donskum merki serstakliga málmann Sosialsins «Sv.T.» — Svenning Tausen. Slíkur málfanatikari finst neyvan á tveimum beinum í heiminum. Alt sum likist donskum er skeivt. Maðurin er meir juristur enn málfrøðingur. Hann veit ikki, at skandinávisku málini hava somu röt, og at tað tessvegna er náttúrligt, at okkurt er, sum likist málanum millum. Men primitiva tjóðskaparrembið man vera sterkari enn visindaliga innlitið. Danahatur og primitiv «forisma» er vaksandi — tíverri. Hvat nú um svenskarar fóru undir líkinda «málreinsan» — vildu tváa øll orð út sum líktust donskum ella norskum, hvussu nógv orð høvdu so verið eftir. Svenning Tausen? Vit

áttu heldur at verið glað fyrri at vit átta felags orð í Norðurlöndum, so at vit høvdu lættari við at skilja hvønn annan.

Tá Jan Müller síðani nýtir orðir «mál-fólk», so er tað margháttligt í sjálvum sær. Ein tjóð, sum hevur «mál-fólk», má logiskt sæð eisini hava «ikki-mál-fólk». Og hvørji eru tey so? Gerst málið eitt yrki, ein religiön, sum dyrkað er í filabeinstorni? Skulu vit hava eina stættarskifting millum tey málleysu og «mál-fólkini»?

So tosa teir um at «luka ókrútið» burtur úr málinum. Jümen. Har eri eg samdur. Bja við semantikkini, semiologiini og lingvistikkini, og far so eftir útvarpinum, sum er ein stór NATO-propagandastøð, málsliga sæð. Hvi bert vesturlenskar propaganda-tíðindakeldur fáa innivist har.

Jóhan W. Poulsen heldur, at «vit læra tvey mál frá barnaskúlanum», og at tað er ein trupulleiki. Tvætl. Sjálvandi er tað gott at læra fleiri mál. Vit eiga at læra føroyskt, skandinaviskt, enskt, og so kanska eisini islenskt frá barnsbeini av. Vit eiga at læra at kommunikera við onnur fólk og ikki bert skoða okkara heimfóðisliga nalva. Til dømis islendkst átti at verið barnaskúlaáráðgjörur.

Hvat er «vánaligt» mál? Eg haldi at vit «málleysu» hava krav til at fáa at vita nær vit tosa «vánaligt» og nær vit tosa «salonfáligt». Størsta problemið viðvíkjandi føroyskum máli er eftir minum tykki, at málmenntu hava fjarlagt etableraða málið frá vanligu fólkinum. Ongin tekur málmenntu fyrri fult. Teir eru vorðir ein frimúrarakloja, sum dyrkar eitt supermál innanhýsis, meðan fólkið tosar sitt danifiseraða SMS-mál dagliga.

Viðvíkjandi fremmandaðorðum kann eg siga, at eg havi studeað eitt mál í nøkur ár, sum er einasta málið í heiminum, sum umsetur altjóða hugtøk. Hetta mál er islenskt. Ert tú fakmaður, kanst tú oftast lesa fakmla á øllum heimsins málum. Tað er endamálið við altjóða hugtøkum, at tey skulu skiljast kring allan heimin. men summar tjóðir, sum liða undir tí islendingar nevna «tjóðrembissýki», t.v.s.: vit eru teir bestu ariarar í verðini, tí skal ongin skaða okkara mál, teir avbyrgja teg frá altjóða orðum og smíða. Nakað annað er tað, at

islensku altjóðahugtøkini kunnu brúkast, men tað kunnu landslæknahugtøkini ikki og heldur ikki tey klombrutu frimúraraorðini frá fróðskapar-familjuni.

Tey eru stutt og greitt uttan lingvistiskan lo-gikk, og uttan semantiska føling við rørslni í føroyskum málburði. Fróðskaparsetrið er ein stovnur sum er so langt atskildur frá føroyskum dagligdeggi og málburði, at hann kann ikki fylgja við. «Málmenntin» eru fremmandgjördir frá føroyskum máli. Svenning Tausen, juristin innan rætt og skeivt, hevur onga ávirkan. Fólk tosar, sum tað vil, málið mýðkast og livir fritt uttan paragaffinar frá Svenningi, sum ræðist danskt sum fanin bibli-una.

Føroyskir lærarar eru oftast so pillbýtt og tjóðstoltir (vegna vantandi kunneleika um annað enn teirra egna primitivitet) at teir fara at dyrka málið sum eitt mál í sjálvum sær. Undirlutakenslur fakliga sæð gæra allar lærarar til tjóðveldismenn og nationalidiotar. Heimurin minskar í høvdinum hjá chauvinistinum. «Vit eru nógv mikið fyrri okkum sjálvi». Bringubratir tjóðveldismenn og hugvulflaksandi Kjölbokvinnur. 12. mars kemur Tjaldrið Økslyppandi ívamenntu hava ongan tjans. Nú skal Sjúrdur birta brand. Upp í reyvina.

Os so orðið «telda». Hvat ið helviti skal hetta orðið assosiera? Íslendingar hava orðið «tolva», sum riggar vðæl, hvi so ikki brúka tað? Tolva riggar nógv betri á føroyskum enn «telda», sum ongin nakrantíð fer at brúka. Eg haldi at hvør kolfirðingur fer at siga «komppjútari», og so tit um tað.

Eg haldi stutt sagt at «málstovnurin» átti at fara ið undir ein heilt annan málpolitikk. Í staðin fyrri at standa har sum Kongur Gularót og diktera fólki juridiskt hvat ið er rætt og skeivt, so áttu tit heldur at fingið føling við, hvussu fólk tosar, hvørjar broytingar ið fara fram, og hvussu stóðan er í føroyskum máli í dag uttan fyrri frimúrarmúrarnar. Vit duga øll at tosa. Líka mikið um tað so líkast enskum, donskum, islenskum ella fronskum. Endamálið átti at verið at allur heimurin kundi skilt hvønn annan.

-kp.

Eingin Muhammed ella Buddha?

Nú ein dagin í kvøðuljómunum hoyrði eg ein sang, har ein við vakrari rødd greiddi frá, at í himni vóru bert pláss fyrri teimum, ið høvdu givið seg yvir til Jesus og sjálvandi angrað syndir sínar av einum full-

um hjarta, sum til dømis sangarin og rithøvundurin til henda fordømandi sang.

Tað er nógv fyrri at nakar torur at seta seg til dómara yvir øll fólk og allar trúarbólkr og haraftur-

at seta tónleik til og brøla tað út í Útvarp Føroya. Hvar er fyrigevingin og næstakærlleikin, sum Jesus er talsmaður fyrri?

BUDDHA